Vytauto g. 15. Tyrimai vykdyti įrengiamo dujotiekio vietoje, kur detaliai ištirtas 1,68 m² plotas 1 ir žvalgytas 1,43 m² plotas 2. Plote 1 po velėna ir supilto smėlio sluoksniu 30 cm gylyje atidengtas fragmentiškai išlikęs iš neskaldytų nedidelių (8x8–16x12 cm dydžio) akmenų sudėtas grindinys, datuojamas XX a. I puse. Geriausiai išlikusi 60 cm pločio grindinio dalis netrukdė dujotiekiui įrengti, todėl jis išsaugotas, o tyrimai pratęsti 1,4x1,2 m pločio plote. Po grindiniu, 40–90 cm gylyje, fiksuotas maišytas pilkos žemės ir smėlio sluoksnis, kuriame rastos 3 neglazūruotos keramikos šukės. 0,9–1,15 m gylyje atidengtas tamsiai maišytas pilkos žemės ir smėlio sluoksnis, kuriame rasta buitinės keramikos ir gyvūnų kaulų. Radiniai datuojami XVIII–XIX a. 1,15–1,35 m gylyje atidengtas maišytas smėlio ir pilkos žemės sluoksnis su raudonų rankų darbo plytų fragmentais, neglazūruotos ir glazūruotos keramikos šukėmis. Čia rastas geležinis įrankis kraujui nuleisti (1 pav.). 1,35 m gylyje šurfo PR pusėje atidengta ūkinė duobė 1 (2 pav.). Ji 75–90 cm pločio ir 50 cm gylio, užpildas – pilka žemė maišyta su moliu. Duobėje gausiai rasta neglazūruotos ir glazūruotos keramikos bei gyvūnų kaulų, keletas žalia glazūra dengtų plokštinių koklių fragmentų, taip pat perdegusių suskilusių akmenų ir degėsių. Pagal radinius duobė datuojama XVII a. Įžemis pasiektas 1,35–1,85 m gylyje. Žvalgytame plote 2 fiksuoti permaišyti sluoksniai be radinių.

Tyrimų metu surinkta daugiau nei 300 archeologinių radinių, kurie perduoti saugoti DKIM.

15 Vytauto Street

The investigation at 15 Vytauto Street in Šeduva (Radviliškis district, N Lithuania) comprised a detailed excavation (1.68 m²) and a field survey (1.43 m²). The detailed excavation in area 1 revealed a cultural layer extending to a depth of 1.85 m, with finds spanning the first half of the 17th–20th centuries (Fig. 1). A 17th-century pit was also investigated (Fig. 2). The survey of area 2 revealed mixed layers that yielded no finds.

2 pav. XX a. I pusės akmenų grindinys ir XVII a. ūkinė duobė plote 1. V. Ostašenkovienės nuotr.

Fig. 2. A cobblestone pavement from the first half of the 20th century and a 17th-century pit in area 1.

ŠIAULIAI

Evelina Mačiokaitė,
Žilvinas Girtavičius

Tyrimai Šiaulių mieste

2023 m. atlikti archeologiniai tyrimai Šiauliuose planuotų pusiau požeminių atliekų konteinerių aikštelių įrengimo vietose: Aušros takas 7, Dvaro g. 79, Tilžės g. 150, 190, Trakų g. 24, Varpo g. 27, Vasario 16-osios g. 49, Vilniaus g. 120. Šiose į Šiaulių senojo miesto vietos (UK 27097) teritoriją patenkančių aikštelių vietose buvo atlikti žvalgomieji tyrimai – ištirti 8 1–2 m² dydžio šurfai, 11,5 m² plotas. Vėliau atlikti žvalgymai būsimų konteinerių aikštelėse Tilžės g. 150, 190 ir Vilniaus g. 120 , bendrai žvalgytas

1 pav. Atliktų archeologinių tyrimų bendras situacijos planas: 1 – tyrimų vietos; 2 – KVR saugomos teritorijos. E. Mačiokaitės brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – investigated areas; 2 – protected areas.

64 m² plotas. Iš viso iki įžemio 2023 m. buvo ištirtas 30 m² plotas (1 pav.).

Išsamesni duomenys apie Šiaulius fiksuojami nuo XV a. vidurio. Miestas įsikūrė prekybinių kelių, vedusių į Rygą, Tilžę ir Vilnių, sankirtoje, XVII–XVIII a. jau buvo išplanuota stačiakampė aikštė, ją supo lygiagrečių gatvių tinklas ir keturkampiai kvartalai, o šalia aikštės stovėjo bažnyčia. XVIII a. II pusėje inicijuoti miesto pertvarkymo pagal klasicistinės architektūros principus darbai (*Lietuvos architektūros istorija*. Vilnius, 1994, t. II, p. 216–217). XIX–XX a. sparčiai pagausėjo gyventojų, todėl Šiauliai iki XX a. vidurio buvo tankiai apstatyti. Miestas labai nukentėjo Antrojo pasaulinio karo metu – daugelis iki tol buvusių pastatų buvo sugriauti, o tarybiniu laikotarpiu suformuotas naujas kvartalų užstatymas.

2023 m. tyrimų duomenimis, vėlyvi XIX–XX a. kultūriniai sluoksniai ir radiniai aptikti Aušros takas 7, Dvaro g. 79 ir Trakų g. 24. **Aušros takas 7** (šurfas 2,1 m²) fiksuotas 20–70 cm storio XX a. sluoksnis, įžemis – gelsvas smėlis – pasiektas 30–80 cm gylyje (gilėja R kryptimi). **Dvaro g. 79** (šurfas 7,1 m²) iki 80–85 cm gylio fiksuoti XX a. vidurio–II pusės sluoksniai. 0,8–1,2 m gylyje tirtas XIX–XX a. I pusės sluoksnis. Įžemis – gelsvas molis – pasiektas 1,1–1,2 m gylyje. **Trakų g. 24** (šurfas 3,1 m²) fiksuoti iki 1,6 m storio XX a. sluoksniai, suformuoti užpilant Rūdės upelį ir jo aplinką. 1,7–3,95 m gylyje fiksuoti natūraliai Rūdės upelio vietoje ar aplinkoje susiformavę durpingi sluoksniai su XIX–XX a. radiniais. Įžemis nepasiektas.

Archeologinę vertę turintys, XVII–XVIII a. datuojami radiniai vėlyvuose grunto sluoksniuose aptikti Tilžės g. 150 ir 190, Vilniaus g. 120. **Tilžės g. 150** (šurfas 5, 1 m²; žvalgytas 22,2 m² plotas) fiksuoti iki 0,8–2,65 m storio XX a. kultūriniai sluoksniai su gausiomis griuvenomis ir pavieniu XVII–XVIII a. datuojamu buitinės keramikos fragmentu. Įžemis – gelsvas smėlis – pasiektas 0,8–2,65 m gylyje (gilėja P kryptimi). **Tilžės g. 190** (šurfas 1,1 m²; žvalgytas 21,5 m² plotas) tirti 1,7–2,65 m storio XIX–

2 pav. Šurfe 6 Varpo g. 27 fiksuota sluoksnių stratigrafija ir XVII–XVIII a. grindinys iš PR. E. Mačiokaitės nuotr.

Fig. 2. The cobblestone pavement (17th–18th centuries) and the stratigraphy in test pit 6 at 27 Varpo Street, viewed from the SE.

3 pav. Šurfe 8 Vasario 16-osios g. 49 aptiktos XVII–XVIII a. pabaigos struktūros iš ŠV. E. Mačiokaitės nuotr.

Fig. 3. The structures (17th century–late 18th century) discovered in test pit 8 at 49 Vasario 16-osios Street, viewed from the NW.

XX a. suformuoti piltinės kilmės sluoksniai, kuriuose aptikta pavienių XVII–XVIII a. radinių ir žmonių kaulų. Įžemis – gelsvas smėlis – pasiektas 1,7–2,65 m gylyje (gilėja ŠR–R kryptimi). **Vilniaus g. 120** (šurfas 4,1 m^2; žvalgytas 20,3 m^2 plotas) iki 1,55 m gylio fiksuoti XX a. sluoksniai, suformuoti kanalizavus Rūdės upelį ir atvežtiniu gruntu užpylus drėgną teritoriją. Piltiniuose sluoksniuose aptikta ir pavienių XVII–XVIII a. datuojamų radinių. 1,55–3,5 m gylyje fiksuoti durpingi sluoksniai su XIX–XX a. radiniais. Tai natūraliai Rūdės upelio aplinkoje formavęsi sluoksniai. Įžemis – pilkas smėlis – pasiektas 3,5 m gylyje.

Archeologinę vertę turintis kultūrinis sluoksnis aptiktas Varpo g. 27 ir Vasario 16-osios g. 49. **Varpo g. 27** (šurfas 6,2 m^2) po XX a. sluoksniais, maždaug 80–85 cm gylyje, pasiektas apie 30–35 cm storio XVIII a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. Jo apačioje, 1,1–1,15 m gylyje, atidengtas akmenų grindinys, datuojamas XVII–XVIII a. (2 pav.). Įžemis – rudas molis – pasiektas iškart po grindiniu (kalamuoju grąžtu). **Vasario 16-osios g. 27** (šurfas 8,2 m^2) aptiktas kelių horizontų kultūrinis sluoksnis. Iki 1,05–1,3 m gylio fiksuoti XIX–XX a. suformuoti sluoksniai su XVII–XX a. radiniais. 1,05–1,1 m gylyje, šurfo R ir V pakraščiuose, fiksuotas apie 20–30 cm storio fragmentiškai išlikęs XVII–XVIII a. datuojamas kultūrinis sluoksnis. 1–1,2 m gylyje šurfo ŠR dalyje atidengtas apardytas XVIII a. II pusės–pabaigos akmenų pamato fragmentas, o likusioje šurfo dalyje, 1,25–1,3 m gylyje, atidengtas XVII a. datuojamas akmenų grindinys (3 pav.). Po pastaruoju, 1,5–1,8 m gylyje, slūgso XVII a. sluoksnis. Įžemis – rudas smėlis – pasiektas 1,75–1,8 m gylyje.

Tyrimų metu iš viso aptiktas ir inventorintas 91 XVII–XX a. datuojamas radinys – tai daugiausiai buitinės keramikos dirbinių fragmentai, keli stiklinių indų fragmentai ir viena švininė plomba. Visi inventorinti radiniai perduoti ŠAM.

The Investigations in Šiauliai

In 2023, archaeological investigations were carried out in various locations around Šiauliai

(Fig. 1), comprising 8 test pits (11.5 m^2) and a field survey (64 m^2). At 27 Varpo Street and 49 Vasario 16-osios Street, the investigation recorded cultural layers dating to the 17th–18th centuries and measuring 20–35 cm in thickness, which contained sections of cobblestone pavement and building foundations from the same period (Figs. 2, 3). At 150 and 190 Tilžės Street and 120 Vilniaus Street, layers up to 0.8–2.65 m in thickness dating to the 19th–20th centuries were observed, bearing isolated finds spanning the 17th–18th centuries. Cultural layers from the 19th and 20th centuries were identified at 7 Aušros Way, 79 Dvaro Street, and 24 Trakų Street.

Donatas Zubrickas

Trakų gatvė 38

Šiaulių miesto centrinėje dalyje, Trakų g. 38 sklype, suplanuotų daugiabučių gyvenamųjų pastatų komplekso rekonstravimo vietoje atlikti žvalgomieji tyrimai (1 pav.). Sklypas yra Šiaulių senojo miesto vietos (UK 27097) teritorijoje. Kvartalą, kuriame yra Trakų g. 38 sklypas, supa Aušros tako, Gaisrininkų, Rūtų ir Trakų gatvės. Anksčiau kvartale archeologiniai tyrimai nebuvo vykdyti. Apie 30 m į Š nuo Trakų g. 38 sklypo palei Aušros taką stovi 3 į KVR įtraukti pastatai: XIX a. pabaigoje statytas Lietuvos prekybos ir pramonės banko Šiaulių skyriaus pastatas (UK 10747), 1893–1896 m. iškilusi Šiaulių miesto „Liaudies namų“ salės pastato dalis (UK 10459) ir 1769 m. datuojamas Šiaulių apskrities viršininko kanceliarijos ir kitų įstaigų pastatas (UK 41179). Apie 115 m į ŠR nuo sklypo yra 1617–1626 m. Šiaulių Šv. apaštalų Petro ir Povilo katedros kompleksas (UK 850). Nors Šiauliai istoriniuose šaltiniuose kaip valsčiaus centras minimas nuo XVI a. pradžios, archeologiniai duomenys yra labai fragmentiški.

Apie 90–130 m į Š nuo tyrimų vietos Šiaulių miesto Prisikėlimo aikštėje ir jos prieigose žvalgomuosius tyrimus 2016 m. vykdė A. Šapaitė (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 328–334). Arčiausiai tirtuose šurfuose fiksuoti XIX a. kultūriniai sluoksniai, kuriuose aptikta XVI–XIX a. datuojamų radinių. Šie sluoksniai Prisikėlimo aikštėje yra virš XIX a. datuojamo netašytų akmenų grindinio. Panašūs ir kitų aplinkinių archeologinių tyrimų rezultatai, kai XIX–XX a. kultūriniuose sluoksniuose aptikti ankstesnio laikotarpio radiniai; tai buvo fiksuota A. Šapaitės (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 671; *ATL 2013 metais*, 2014, p. 511), V. Ostašenkovienės (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 535; *ATL 2017 metais*, 2018, p. 716; *ATL 2018 metais*, 2019, p. 648), D. Petrulio (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 358–361) tyrimų metu.

2023 m. Trakų g. 38 sklype prieš pradedant žemės kasimo ir statybos darbus buvo ištirti 7

1 pav. Situacijos planas: 1 – ištirti šurfai; 2 – užstatomas plotas; 3 – esamas užstatymas; 4 – projektuojamos požeminės komunikacijos. D. Zubricko brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – test pits; 2 – planned buildings; 3 – existing buildings; 4 – planned utility networks.